

HOZSÁNNA

— NÉKED —

LEIBOWITZ!

WALTER M. MILLER, JR.

HOZSÁNNA

— NÉKED —

LEIBOWITZ!

WALTER M. MILLER, JR.

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Walter M. Miller, Jr.: A Canticle for Leibowitz
Corgi Books, Transworld Publishers LTD, 1970
Copyright © 1970 by Walter M. Miller, Jr.
Cover art © by John Picacio

Fordította BÉKÉS ANDRÁS

A jegyzeteket MAJTÉNYI ZOLTÁN készítette

A héber töredékeket RAJ TAMÁS fordította

Második kiadás

Hungarian translation
© by Békés András, 1988, 2008

Hungarian edition
© by Móra Ferenc Könyvkiadó, 1988
© by Maecenas Könyvkiadó, 2008
honlap: www.maecenaskiado.hu

1. RÉSZ

FIAT HOMO

1. FEJEZET

A utahi Francis Gerard testvér talán soha nem fedezte volna fel az áldott dokumentumokat, ha nem találkozik a felövezett ágyékú zarándokkal, aki az ifjú novícius nagyböjti próbatétele idején tűnt fel a sivatagban.

Francis testvér mindaddig voltaképpen nem látott még felövezett ágyékú zarándokot, ám hogy nem csalás, nem ámítás, ez csakugyan az volt, arról meggyőződött, mihelyt magához tért a megrendülésből, melyet a zarándoknak a messzi látóhatáron való hátborzongató feltűnése okozott, ahogy fekete vesszőcskeként vonaglani kezdett a délibábos vibrálásban. Láb nélkül, de aprócska fejjel jelent meg a vesszőcske a hőségtől tükröződő, hepehupás út fölött, és látszatra inkább kígyózva, mint lépdelve közeledett, olyannyira, hogy Francis testvér megmarkolta rózsafüzérének a keresztet, és elmormolt egy-két Avét. A vesszőcske mintha holmi kicsiny jelenés lett volna, melyet a vidéket délidőben sanyargató hőségdémonok hoztak a világra, hiszen a sivatagban ilyenkor minden mozogni képes teremtmény (kivéve a keselyűket és néhány, Francishez hasonló szerzetes remetét) mozdulatlanul meghúzódott odújában, vagy elfeküdt egy kő alatt a perzselő nap elől. Csak szörnyeteg lény, természetfeletti lény vagy háborodott agyú lény haladhatott önszántából azon az úton délidőben!

Francis testvér sebtében elrebegett még egy fohászt Egyszemű Szent Raulhoz, a torzszülöttek védőszentjéhez, hogy védelemért esedezzek a Szent nyomorult pártfogoltjai ellen.

(Mert ki ne tudta volna, hogy bizony szörnyetegek járták akkoron a földet? Ami elevenen jött a világra, azt az egyház és a természet törvénye szerint is életben kellett hagyni, és a lehetőségekhez képest érett koráig gondoskodniuk róla azoknak, akik a világra hozták. A törvényt nem mindig tartották be ugyan, de ahhoz elég gyakran, hogy meglegyen az utánpótlása a szörnyszülöttek szétszórt népességének, akik sokszor a legelhagyatottabb sivatagokban éltek kóbor életüket, és éjjelente a puszta vándorainak tüzei körül settenkedtek.) A vesszőcske azonban végre kivonaglott a délibábtól, és a tiszta levegőben szemmel láthatóan átalakult távoli vándorrá; Francis testvér egy halk kis ámmel elengedte a keresztet.

A vándor hórihorgas vénember volt, a kezében bot, a fején szalmakalap, az arcán bozontos szakáll, a vállán átvetve bőr vizesömlő. Olyan átéléssel csámcsogott-köpködött, hogy aligha lehetett jelenés, és soványságából, sántaságából ítélve az emberevést vagy az útonállást sem gyakorolhatta sikeresen. Mindazonáltal Francis óvatosan kihúzódott a vándor látómezejéből, és megbújt egy kőhalom mögött, ahonnan észrevétlenül megfigyelhette őt. Az idegenek találkozásai a sivatagban ritkák voltak ugyan, de kölcsönös bizalmatlanság jellemezte őket, s mindkét fél úgy készült föl az eseményre, hogy akár barátságos, akár ellenséges lesz, ne érje váratlanul.

Évente legfeljebb háromszor haladt el egy-egy világi ember, egy-egy idegen a réges-régi úton az apátság mellett, pedig ott volt az oázis, mely magának az apátságnak a létét is lehetségessé tette, és amely miatt a renház természetes pihenőhelyük lett volna az utazóknak – ha az út nem a semmiből sehová vezetett volna, legalábbis az akkori utazások szempontjából. Hajdanán talán része volt a Nagy-sóstó és a Régi El Paso közötti legrövidebb útvonalnak; az apátságtól délre keresztezett egy hasonló, töredezett betonsávot, amely keletről nyugatra húzódott. Ám az útkereszteződést mostanában már csak az idő koptatta, az ember nem.

A másik immár hallótávolságba ért, a novícius azonban nem mozdult a kőhalom mögül. A zarándok ágyéka csakugyan fel volt övezve egy piszkos zsákvászondarabbal; kalapja és saruja mellett az ágyékkötő volt egyetlen ruhadarabja. Kitartóan talpalt előre, ütemesen bicegett, a vastag bottal segítve nyomorék lábát. Egyenletes ritmusú járása arról árulkodott, hogy hosszú út van mögötte, és még hosszú út áll előtte. De ahogy odaért az ősi romok közé, megtorpant, megállt, hogy körülnézzen.

Francis lehúzódott.

Semmi árnyék nem volt a dombocskák, kőhalmok között, ahol egykor ősrégi épületek csoportja állott, de a nagyobb kövek egyike-másika azért felüdülést nyújthatott az utazók bizonyos testrészeinek, ha voltak olyan járatosak a sivatagi fortélyokban, mint amilyenek a zarándok bizonyult rövidesen. Gyors pillantással kiválasztotta a megfelelő méretű követ. Francis testvér helyeslően vette tudomásul, hogy nem ragadta meg a követ, nem veselkedett neki óvatlanul, hanem megállt biztos távolságban, és emelőként használva egy kisebb kövön megtámasztott botját, megtaszította a nagy követ párszor, míg ki nem csusszant alá a várt, zizegő-zörgő teremtmény. A vándor szenvtelenül agyoncsapta botjával a kígyót, és félrehajította a még vonagló tetemet. Ily módon megszabadulván a kő alatti hűvös zug lakójától, immár maga vette igénybe a hűvös zug mennyezetét, a szokásos módon felfordítva a követ.

Felhúzta az ágyékkötő hátsó részét, fonnyadt ülepével a kő viszonylag hűvös alsó felére ült, lerúgta saruját, és talpát a hűvös zug homokos fenekére tette. Ilyenképpen felfrissülven, megfacsargatta lábujjait, fogatlan szájával elvigyorodott, és dudorászni kezdett. Aztán valamiféle énekbe fogott egy Francis testvér előtt ismeretlen nyelven. A kuporgásban elfáradt novícius fészkelődni kezdett.

Éneklés közben a zarándok kicsomagolt egy darab kovásztalan kenyeret meg némi sajtot. Abbahagyta a kántálást, fölállt egy pillanatra, s a vidék nyelvén halkán felkiáltott:

– Áldott legyen *Adonáj elóhim*, mindenek királya, aki kenyeret fakaszt a földből! – Úgy hangzott, mint valami orrhangú bégetés. Ezzel végezvén visszaült, és nekilátott az evésnek.

A vándor bizony messziről jöhetett, gondolta Francis testvér. Nem tudott egyetlen környező birodalomról sem, amelynek uralkodója ilyen különös nevet viselt és ilyen különös képességekkel kérkedett volna. Az öreg talán bűnbánó zarándoklatot tesz – kockáztatta meg magában Francis testvér a feltevést –, talán az apátság „szentélyébe”, noha a „szentély” hivatalosan még nem volt szentély, mint ahogy a „szentje” sem volt még hivatalosan szent. Francis testvér nem tudott más magyarázatot találni arra, hogy mit keres egy öreg vándor ezen a sehová sem vezető úton.

A zarándok komótosan fogyasztotta a kenyeret és a sajtot, és a novícius egyre nehezebben maradt meg egy helyben, ahogy megszűnt az aggodalma. A nagyböjt hallgatási szabálya nem engedte meg, hogy önszántából beszédbe elegyedjék az öreggel; de ha kilép búvóhelyéről, a kőrakás mögül, amíg még ott van a zarándok, biztosan meglátja vagy meghallja – neki ugyanis a nagyböjt vége előtt tilos volt elhagynia a körzetet.

Még mindig kicsit tétován, Francis testvér hangosan megköszöri a torkát, aztán fölegyenesedett rejtekéből.

– A...!

A zarándok kenyere és sajtja messzire röpült. A vénember megragadta a botját, és talpra ugrott.

– A settenkedő mindenedet!

Fenyegetően lóbálta a botot a csuklyás alak felé, aki a kövek mögül emelkedett ki. Francis testvér észrevette, hogy a bot vastagabbik végéből vashegy mered elő. A novícius udvariasan meghajolt, háromszor is, de a zarándok nem törődött ezzel a finomsággal.

– Ott maradj! – károgtá. – Egy lépést se közelebb, szörnyeteg! Semmim sincs, ami neked kéne, legfeljebb a sajt, azt megkaphatod. Ha húsrá fáj a fogad, én már csak csont és

bőr vagyok, és nem fogom olcsón adni! Vissza, ha mondom, vissza!

– Várjon... – A novícius elhallgatott. A könyörületeség, sőt a mindennapi udvariasság is előbbre való volt a böjti hallgatási előírásnál, amikor a körülmények megkövetelték a beszédet, de Francis testvért mindig felzaklatta egy kicsit, ha önszántából törte meg a csendet. – Nem vagyok szörnyeteg, derék együgyű – folytatta, az udvarias megszólítási módot használva. Hátratólta a csuklyáját, hogy látni lehessen szerzetesi hajviseletét, és föltartotta a rózsafüzért. – Mond ez önnek valamit?

Néhány másodpercig az öreg feszülten, harcra készen görnyedt még, amíg szemügyre vette a novícius napégette kamasz képét. A zarándok tévedése érthető volt: a torzszülöttek, akik a sivatag peremvidékén kóboroltak, gyakran rejtették csuklya, álarc vagy bő ruhadarabok mögé idomtanságukat. És voltak közöttük olyanok is, akiknek nemcsak a testük torzult el, akiknek egyike-másika afféle megbízható húsforrásnak tekintette az utazókat.

Rövid szemrevételezés után a zarándok fölegyenesedett.

– Á, egy afféle... – Botjára támaszkodott, összeráncolta a homlokát. – Az ott lent a Leibowitz-apátság? – kérdezte délre, a távoli épületsoporra mutatva.

Francis testvér udvariassan meghajolt, és földre szegezett tekintettel bólintott.

– És te mit csinálsz itt a romok között?

A novícius fölvelt egy krétának való kődarabot. Statisztikailag valószínűtlen volt, hogy a vándor tudjon olvasni, de Francis testvér úgy határozott: próbát tesz. Mivel a nép vulgáris nyelvjárásainak sem ábécéje, sem helyesírása nem volt, latinul írta fel a „Vezeklés, Magány és Hallgatás” szavakat egy nagy, lapos kőre, aztán alájuk ősi angol nyelven is, abban a reményben – be nem vallott társalgási vágya ellenére –, hogy az öreg talán megérti, és nem háborgatja magányos nagyböjti elmélkedésében.

A vándor fanyar mosollyal szemügyre vette a felírást.

Nevetése nem is annyira nevetésnek, mint inkább lemondó bégetésnek hangzott.

– Hmmm-hnnn! Még mindig visszafelé írnak – mondta; de ha megértette is az írást, nem méltóztatott jelét adni. Félretette a botját, visszaült a kőre, fölszedte a homokból a kenyeret, sajtot, és letisztogatta őket. Francis éhesen megnyalta a száját, aztán elfordította a fejét. Hamvazószerda óta nem evett semmit, csak kaktuszgyümölcsöt és egy maréknyi kiszáradt kukoricát; a szerzetesi hivatásra készülők próbatételének önmegtartóztatási fogadalmi meg lehetőségei szigorúak voltak.

A zarándok észrevette gyötrődését. Letört egy darabot a kenyérből és a sajtból, s feléje nyújtotta.

Noha teste a vízszűke miatt félig kiszáradt állapotban volt, a novícius száját most elöntötte a nyál. Szemét nem tudta levenni az ételt kínáló kézről. A világegyetem összezugorodott: pontos mértani középpontjában lebegett a homokos csemege, a sötét kenyérdarab és a világos sajt darab. Valami démon azt parancsolta a bal lába izmainak, hogy húzódjanak össze, vigyék egy lépéssel előbbre a bal lábát. A démon ezután megszállta a jobb lábát, hogy a bal elé tegye, majd valahogyan arra kényszerítette a jobb oldali vállizmait és a bicepszét, hogy fölemeljék a karját, míg keze odaért a zarándokéhoz. Ujja megérezte az ételt; szinte mintha meg is ízlelte volna. Éhségtől aszott testén önkéntelen borzongás futott végig. Lehunyta a szemét, és megjelent előtte az apát úr. Csúnyán nézett rá, és a kezében korbácsot lóbált. Mindig, amikor a novícius megpróbálta maga elé képzelni a Szentháromságot, az Atyaisten arca összerosódott az apátéval, mely rendszerint nagyon dühös volt; legalábbis Francis úgy látta. Az apát úr mögött máglyatűz tombolt, s a lángok közül Boldog Leibowitz mártír haláltusában szenvedő tekintete szegeződött böjtölő védencére, akit rajtakapott, hogy sajt után nyúlt.

A novícius ismét megborzongott. *Apaga Satanas!* – sziszegte, hátraugrott, s kiejtette kezéből az ételt. Váratlanul

előrántott egy apró fiolát a csuhája ujjából, és lefröcskölte szenteltvízzel az öregembert, aki a novícius kissé napszíttá agyában egy pillanatra azonos lett a sátánnal.

A Sötétség és Kísértés Erői elleni rajtaütésszerű támadás nem ért el közvetlen természetfeletti eredményeket, a természetes eredmények azonban *ex opere operato* megnyilvánultak. A zarándok Belzebub nem tűnt el kénkőfüstben, de hörgő hangot adott ki, élénkvrös színt öltött, majd vérfa-gyasztó ordítással Francisre vetette magát. A novícius meg-megbotlott a csuhájában, ahogy az öreg szöges botjának csapásai elől menekült, és csak azért úszta meg kilyuggatás nélkül, mert a zarándok elfelejtette fölvenni a saruját. A vén-ember sánta rohamából egyszerre csak bicebóca szökdécse-lés lett. Szemlátomást minden figyelmét lekötötték a tűzforró kövek a csupasz talpa alatt. Megtorpant, és már ügyet sem vetett Francis testvérré. Amikor a novícius hátrapillantott, kifejezetten az volt a benyomása, mintha a zarándok csak fél lába nagyujján ugrált volna vissza hűvös ülőhelyére.

A novícius, lelkében szégyennel az esztelen ördögűzés és bűnbánattal az ujjain érző sajtszag miatt, visszatért önkéntes munkájához a régi romok közé, a zarándok pedig tovább hűsít-gette a lábát, és azzal vezette le a mérgét, hogy odavágott egy-egy követ az ifjúhoz, ha előbukkant a romok közül. Amikor aztán fáradni kezdett a karja, már csak úgy tett, mintha oda akart volna vágni egy követ, végül pedig csupán dörmögött a kenyere-sajtja fölött, amikor Francis nem ugrott fedezékbe.

A novícius ide-oda mászkált a romok között, időnként fájdalmas öleléssel magához szorított egy félelmebernyi követ, és odatántorgott vele munkája középpontjához. A vándor csak nézte, ahogy kiválasztott egy-egy követ, arasszal meg-mérte széltét, hosszát, majd otthagya, nagy gonddal kivá-lasztott egy másikat, kirángatta a többi szikla szorításából, erőlködve fölemelte, tántorogva elcipelte. Az egyik követ néhány lépés után elejtette, aztán gyorsan leült, és a térde közé hajtotta a fejét, szemlátomást azért, nehogy elájuljon. Egy ideig ült és zihált, majd talpra állt, és cipelés helyett

inkább elgörgette a követ rendeltetési helyére. Aztán ment a következőért, míg végül a zarándok rosszálló pillantás helyett már tátott szájjal nézte.

A nap rontó déli hevével tűzött a kiszáradt vidékre, átokkal verve mindent, ami nedves. Francis a hőség ellenére tovább munkálkodott.

Aztán a vándor néhány korty vízzel leöblítette a homokos kenyeret, homokos sajtot, a sarujába dugta a lábát, egy nyögés kíséretében fölállt, és a romok között odabicegett a novícius munkálkodásának színhelyére. Amikor Francis testvér észrevette az öreg közeledtét, gyorsan biztonságos távolságba iszkolt. A vándor csúfondárosan meglóbálta feléje szöges botját, de szemlátomást jobban érdekelte az ifjú kőművesmunkája, mint a bosszú. Megállt, szemügyre vette a novícius búvóhelyét.

Ott, a romok keleti széle közelében, Francis testvér már korábban kiásott egy kis árkot, lapát helyett a kezét, ásó helyett egy botot használva. A nagyböjt első napján befedte az árkot egy rőzsenyalábbal, ott húzódott meg éjszakára a sivatagi farkasok elől. Ám ahogy a böjti napok száma növekedett, a novícius jelenléte egyre jobban ingerelte a környék szaglózérzékét, úgyhogy az éjszakai ragadozók végül már megszállták a romok körzetét, sőt amikor kialudt a tűz, a rőzse körül kotorásztak.

Francis először az árok fölötti rőzseköteg vastagításával próbálta eltántorítani szándékuktól a kotorászókat, aztán körülvette az árkot a földbe benyomott kövekkel. Az előző éjszaka azonban valami fölugrott a rőzseköteg tetejére, ott vonított, míg Francis lent reszketett; a novícius reggelre elhatározta, hogy megerősíti búvóhelyét. Az első kősort alapnak használva, falat kezdett építeni. A fal befelé hajlott, ahogy magasodott; mivel azonban a körülzárt terület nagyjából ovális alakú volt, az újabb sorokba kerülő kövek neki-szorultak szomszédjaiknak, így nem omolhattak be. Francis testvér most már reménykedett benne, hogy a kövek méretének és alakjának gondos kiválasztásával, kellő ügyeske-

déssel, aládöngöléssel és kavicsbeékeléssel sikerül majd kupolát építenie. És ambíciója bizonyságaként egy alátámasztás nélküli boltív máris ott állt az árok fölött, csodálatosképpen dacolva a nehézkedéssel. Francis testvér fölvisított, mint egy kölyökkutya, amikor a vénember a botjával kíváncsian megkopogtatta a boltívet.

A vándor vizsgálódása alatt a lakóhelyét féltő novícius közelebb óvakodott. Visítására most a vándor a husáng meglendítésével és vérfagyasztó üvöltéssel válaszolt. Francis testvér nyomban rálépett a csuhája szélére, és lehuppant a földre. Az öreg kuncogott.

– Hmmm-hnnn! Ugyancsak fura alakú követ kell keresned, hogy kitöltsd ezt a hézagot! – mondta, és botjával kikapogtatta az üres helyet a legfelső kősorban.

Francis bólintott, aztán elfordította a fejét. Csak ült a homokban, és remélte, hogy hallgatása és elfordított tekintete értésére adja az öregnek, hogy az ifjú novícusnak nem szabad sem társalognia, sem bátorítania mások jelenlétét nagyobbí magányának helyén. Egy száraz ágacskával írni kezdett a homokba: *Et ne nos inducas in...*

– Egyelőre nem ajánlottam fel, hogy a kedvedért kenyérré változtatom ezeket a köveket, vagy igen?! – kérdezte mérgesen az öreg vándor.

Francis testvér felkapta a fejét. Nocsak! Tehát az öreg mégis tud olvasni, méghozzá Szentírást is! És a megjegyzéséből az is kiderült, hogy előzőleg megérthette a novícius impulzív szenteltvizes akcióját, sőt ittlétének indítékát is! Immár tudatára ébredvén, hogy a vándor ugratja, Francis testvér ismét lesütötte a szemét, és várt.

– Hmmm-hnnn! Szóval egyedül akarsz maradni, mi? Hát akkor jobb, ha megyek is. Mondd csak, az apátságbeli testvéreid megengedik majd, hogy egy vénember megpihenjen egy kicsit az árnyékban?

Francis testvér bólintott.

– Enni-inni is adnak majd – tette hozzá halkán, könyörületességből.

A vándor kuncogott egyet.

– No, ezért keresek neked egy követ abba a résbe, mielőtt elmegyek. Isten veled!

De nem kell... A tiltakozás kimondatlan maradt. Francis testvér nézte, ahogy az öreg lassan elbicegett. A vándor föl-alá mászkált a romkupacok között. Olykor-olykor megállt, szemügyre vett egy követ, vagy megpiszkálta a botjával. Biztosan hiábavaló lesz az igyekezete, gondolta magában Francis testvér, mert az öreg csak megismételte azt, amit az ifjú a fél délelőttön át csinált. A novícius már eldöntötte, hogy könnyebb lesz leszedni és újraépíteni a legfelső sort, mint olyan zárókövet találni, amely legalább nagyjából beleillik a homokóra formájú résbe. A vándornak minden bizonnyal hamarosan elfogy majd a türelme, és továbbindul útján.

Francis testvér addig is megpihent. Azért fohászokodott, hogy visszanyerje belső tisztaságát, melyet a sivatagi vigília célja megkövetelt: hogy tiszta pergamen legyen a lélek, melyre magányában felíródhatnak a hívó szavak, amennyiben az a másik Mérhetetlen Magányosság – Isten – ki nyújtja a kezét, hogy megérintse az ő piciny, emberi magányát, és jelét adja elhivatottságának. A *Kis Könyv*, melyet Cheroki perjel hagyott nála az előző vasárnapon, szolgált útmutatásul a meditálásához. A *Kis Könyv* sok évszázados volt, és *Libellus Leibowitz*nak hívták, habár csak bizonytalan hagyomány tulajdonította a szerzőségét személyesen a Boldognak.

„*Parum equidem te diligebam, Domine, juventute mea; quare doleo nimis...* Nem szerettelek eléggé, ó, Uram, ifjúságom idején; azért nagy az én bánatom öregségemre. Hiába menekültem Tetőled azokban a napokban...”

– Hé! Itt van! – hallatszott egy kurjantás a kőhalmok mögül.

Francis testvér fölpillantott, de a vándort nem látta. Tekintete visszasüllyedt a lapra.

„*Repugnans tibi, ausus sum quaerere quidquid doctius*

mihi fide, certius spe, aut dulcius caritate visum esset. Quis itaque stultior me...

– Hé, fiú! – hallatszott megint. – Találtam neked egy követ, ez alighanem odaillik majd!

Ezúttal, amikor Francis testvér fölnézett, egy pillanatra meglátta a vándor botját, ahogy egy halom mögül integet. A novícius felsóhajtott, és visszatért olvasmányához.

„O inscrutabilis Scrutator animarum, cui patet omne cor, si me vocaveras, olim a te fugeram. Si autem nunc velis vocare me indignum...”

A halom mögül bosszúsan:

– Jól van, ahogy tetszik! Megjelölöm a követ, és mellé szúrok egy karót. Ha akarod, megnézed, ha nem, nem!

– Köszönöm – lehelte a novícius, de nem hitte, hogy az öreg meghallotta. Tovább küzdött a szöveggel:

„Libera me, Domine, ab vitiis meis, ut solius tuae voluntatis mihi cupidus sim, et vocationis...”

– Tessék! – kurjantott a vándor. – Megjelöltem, itt a cövek is! Jöjjön meg hamar a szavad, fiú! Minden jót!

Nem sokkal azután, hogy az utolsó kiáltás elhalt, Francis testvér megpillantotta a vándort, ahogy tovább talpalt az apátság felé vezető ösvényen. A novícius gyors áldást suttozott utána, és egy imát útja biztonságáért.

Miután ily módon zavartalan lett a magánya, Francis testvér visszavitte a könyvet a helyére, és folytatta dilettáns kőművesmunkáját. Egyelőre nem fáradozott azzal, hogy utána nézzen, mit talált a vándor. Miközben kiéhezett teste megfeszült, erőlködött, tántorgott a kövek súlya alatt, elméjében gépiesen zakatolt az ima, elhivatottságának bizonyosságáért:

„Libera me, Domine, ab vitiis meis... Szabadíts meg, Uram, vétkeimtől, hogy szívem csak a Te akaratodat áhítsa, hogy felismerje a Te hívásodat, ha elérkezik... ut solius tuae voluntatis mihi cupidus sim, et vocationis tuae conscius si digneris me vocare. Amen.

Szabadíts meg, Uram, vétkeimtől, hogy szívem...”

A gomolyfelhők égi nyája, útban a hegyek felé, hogy elárasz-
szak őket nedves áldásukkal, miután kegyetlenül becsapták
a kiszikkadt sivatagot, lassan eltakarta a napot, sötét árnyfol-
tokat húzott végig a föléggett pusztaságon, időleges, de jóleső
enyhülést hozott a perzselő napsütés közepette. Amikor
egy-egy vágató felhőárnyék a romokra vetődött, a novícius
sebesen dolgozott, amíg elment a felhő, aztán megpihent,
mindaddig, amíg a következő fehér fodortömeg a nap elé nem
érkezett.

Merő véletlenség volt, hogy Francis testvér végül ráakadt
a vándor kövére. Ahogy arrafelé bóklászott, megbotlott a kis
karóban, melyet az öregember jelzéseként leszúrt a földbe.
Francis testvér négykézlábra huppant, és megakadt a tekin-
tete egy régi kőre frissen fölrajzolt két jelen: אָבִי*

A jelek olyan gondosan voltak megrajzolva, hogy Francis
rögtön szimbólumoknak vélte őket, de hiába törte a fejét raj-
tuk hosszú percekig, nem lett okosabb. Boszorkányjelek
talán? De nem, az öreg úgy köszönt el: „Isten veled”, ezt
boszorkánymester nem mondta volna. A novícius kifeszeg-
gette a követ a halomból, és arrébb gördítette. A kőhalom bel-
sejéből halk dübörgés hallatszott, egy kis kődarab gördült le
a tetejéről. Francis elugrott onnan, omlástól félve, de a moz-
gás csak egy pillanatig tartott. Azon a helyen azonban, ahol
előzőleg a vándor kődarabja volt, most kicsiny, sötét lyuk tá-
tongott.

A lyukaknak gyakran voltak lakóik.

De ezt a lyukat a jelek szerint olyan szorosan elzárta a
vándor köve, hogy egy bolha sem igen férhetett be, amíg
Francis ki nem fordította a követ. Mindazonáltal keresett egy
botot, és óvatosan benyúlt vele. Nem érzett ellenállást. Ami-
kor elengedte a botot, becsúszott a lyukba, és eltűnt, mintha
egy nagyobb, föld alatti üregbe esett volna. Francis aggodal-
masan várakozott. Semmi sem tekergőzött ki a nyílásból...

* Héber rövidítés: lecijun – emlékeztetőül

Ismét letérdelt, és óvatosan beleszimatolt a lyukba. Miután sem állatszagot, sem kénkövet nem érzett, belelökött egy kavicsot, aztán odahajolt, fülelt. A kavics egyet pattant néhány lábnyira a nyílás alatt, aztán tovább zörgött-pattogott lefelé, útközben megkondult valami fémesen, míg végül valahol messze odalent megállt. A visszhangokból ítélve szobányi lehetett az üreg.

Francis testvér bizonytalan mozdulatokkal föltápászkodott, körülnézett. Minden jel szerint egyedül volt, mint rendszeren, eltekintve megszokott keselyűjétől, mely a magasban keringve, az utóbbi időben olyan érdeklődéssel figyelte, hogy a többi keselyű is hébe-hóba elhagyta saját, messzi területeit, és odajött körülnézni.

A novícius körüljárta a törmelékhalmot, de nem látta jelét másik nyílásnak. Fölmászott a szomszédos halomra, és öszszehúzott szemmel végigtekintett az úton. A vándornak már nyoma sem volt. Semmi sem mozdult a vénséges vén úton, de Francis kutató tekintete egy pillanatra megakadt Alfred testvéren. Tőle egy mérföldnyire keletre, nagyböjti magánya helyszínének közelében, épp egy alacsony dombon baktatott át, tűzifát keresgélve. Alfred testvér tök süket volt. Más pedig nem akadt látótávolságban. Francis egyelőre nem látta semmi okát, hogy segítségért kelljen kiáltania – de az, hogy előre fölméri az esetleg szükséges kiáltás valószínű hasznát, csak józan elővigyázatosságnak látszott. Miután alaposan körülfürkészt a terepen, lemászott a halomról. Segélykiáltás helyett ajánlatosabbnak rémlett, ha futásra tartogatja a szuszt.

Arra gondolt, hogy visszarakja a vándor követét, úgy, ahogy eredetileg volt, és eltömi a lyukat, de a környező kövek az imént kissé elmozdultak, s a kő már nem illett bele a régi helyébe. Ráadásul Francis falának legfelső sorában változatlanul ott tátongott az az üres hely, és a vándor jól látta: a kő, méretéből és alakjából ítélve, valószínűleg odailleszt. Francis csak rövid ideig aggodalmaskodott, aztán fölemelte a követ, és eltántorgott vele a falhoz.

A kő pontosan becsusszant az üres helyre. A novícius egy rúgással ellenőrizte az új kőék szilárdságát; a sor keményen állt, habár a megrázkódtatás némi aprócska omlást azért okozott egy-két méterrel távolabb. A vándor jelei, noha a hurcolás során kissé elhalványultak, még mindig elég tisztán látszottak ahhoz, hogy le lehessen másolni őket. Francis testvér gondosan lerajzolta a jeleket egy másik kőre, egy elszenesedett végű fadarabot használva írószerként. Amikor Cherokee perjel nagyszombaton végigjárja a remetekörzeteket, talán ő majd meg tudja mondani, van-e jelentésük a jeleknek – akár varázs-, akár átokjelek. A pogány babonáságoktól tilos volt félni, de a novícius azért szeretett volna tisztában lenni vele, miféle jel lebeg az alvóhelye fölött, tekintettel a kőtömeg súlyára, mely a jelet viselte.

A délutáni hőségben is tovább munkálkodott. Egy-egy kő-sza gondolata vissza-visszatért a lyukhoz – ahhoz az érdekes, ám félelmetes kis lyukhoz –, a halk visszhangokhoz, melyeket a legördülő kavics keltett valahol a föld alatt. Tudta, hogy a környező romok nagyon régiek. Azt is tudta a szájhagyományból, hogy a romokat apránként rombolták össze ilyen jellegtelen kupacokká a szerzetesek és az erre vetődő idegenek nemzedékei, akiknek szükségük volt a kövekre vagy azokra a rozsdás acéldarabokra, amelyeket a nagyobb oszlopok, lapok belsejében lehetett találni, ha szétverték őket, hogy kiszedjék az ősi fémrudakat, melyeket titokzatos módon plántáltak bele a kősziklába egy szinte már egészen feledésbe merült kor emberei. Ennek az emberi erózióknak a nyomán szinte teljesen megszűnt minden épületjelleg, melyet a hagyomány korábban a romoknak tulajdonított, habár az apátság jelenlegi építőmestere még mindig büszke volt arra a képességére, hogy itt-ott meg tudta sejteni, ki tudta mutatni az alaprajz maradványait. És még mindig lehetett fémeket találni, ha valaki vette a fáradságot, hogy szétörje érte a köveket.

Magát az apátságot is ilyen kövekből építették. Francis valószínűtlen képzelgésnek vélte, hogy a kőművesek több évszázadon át egymásra következő nemzedékei még bármi

említésre méltó fölfedeznivalót hagytak volna a romok között. Mégsem hallott soha senkitől olyan épületről, amelynek pincéje vagy föld alatti helyisége lett volna! Sőt, most jutott az eszébe, hogy az építőmester egészen határozottan kijelentette, hogy ezen a területen az épületek sietős kivitelezés nyomait mutatták (volt), nem mély alapokra épültek, hanem jó részben lapos, felszíni tömbökön nyugodtak.

Ahogy menedéke a befejezéshez közeledett, Francis testvér visszaóvakodott a lyukhoz, megállt előtte, és csak nézte; nem tudott szabadulni a sivataglakó mély meggyőződésétől, hogy ha egyszer valahová el lehet rejtőzni a nap elől, ott már rejtőzik valami. Még ha a lyuk most lakatlan volt is, holnap hajnalig bizonyosan belecsúszik-mászik majd az a valami. Másrészről viszont, ha valami már lakott a lyukban, Francis biztonságosabbnak ítélte, ha nappal köt ismeretséget vele, mint ha éjszaka. A közelben nem látszott más nyom a talajon, mint az övé, a vándoré meg a farkasoké.

Gyors elhatározással nekilátott elkotorni a homokot és törmeléket a lyuk környékéről. Félórai munka után a lyuk nem lett ugyan nagyobb, de Francis meggyőződése, hogy föld alatti gödör van alatta, immár bizonyossággá vált. Két kis szikladarabot, melyeknek csak a felső része látszott a nyílás mellett, szemlátomást összeszorított a minden oldalról rájuk nehezedő földtömeg nyomása; mintha fönnakadtak volna a szűkületben. Amikor az egyik követ jobbra feszítette, a szomszédja balra gördült, amíg már nem tudott tovább mozogni. Ugyanez történt fordítva, amikor az ellenkező irányba feszítette; de Francis tovább taszigálta a kőakadályt.

Az emelőül szolgáló bot hirtelen kiugrott a kezéből, fejbe kólintotta, aztán eltűnt a hirtelen beomló nyílásban. Az erős ütéstől Francis hátratántorodott. A sziklaomlásból egy fel pattanó kő hátba sújtotta; levegő után kapkodva elzuhant, nem tudta, a mélységbe zuhan-e, amíg a hasa földet nem ért, és Francis belekapaszkodott a szilárd talajba. A kőomlás zaja fülsiketítő volt, de csak pillanatokig tartott.

A portól elvakítva, Francis csak feküdt, levegő után kapko-

dott, és azon tűnődött, meg merjen-e moccanni, annyira sajgott a háta. Amikor valamicskét lélegzethez jutott, az egyik kezével nagy nehezen benyúlt az öltözéke alá, és kitapogatta azt a helyet a két lapockája között, ahol néhány összezúzott csont lehetett. Érdes, durva volt a tapintása, és szúrta. Amikor kivette, nedves, vörös volt a keze. Francis megmozdult, aztán felnyögött, és mozdulatlanul feküdt tovább.

Halk szárnyzuhogás hallatszott. Francis testvér még idejében pillantott fel, hogy lássa leereszkedni a keselyűt egy pár lépésnyire levő kőhalomra. A madár tüstént újra föllebbent, de Francis mintha úgy látta volna, hogy valamiféle anyás aggodalommal figyelte, mint holmi aggódó tyúkanyó. Gyorsan a hátára fordult. Már egy egész nagy, sötét keselyűcsapat összegyűlt fölötte, és szokatlanul mélyen köröztek, szinte súrolták a romhalmokat. Amikor Francis megmozdult, magasabbra emelkedtek. A novícius egyszeriben ügyet sem vetett rá, megsérült-e a gerince, eltört-e a bordája, hanem bizonytalan mozdulatokkal feltápászkodott. A fekete égi csapat csalódottan visszavonult megszokott magasságába, meglovagolva a láthatatlan, meleg légoszlopokat, aztán szétszéledtek, ki-ki vissza a maga távoli űr helyére. A várva várt vigasztaló Szentlélek sötét alternatívájaként, a madarak időnként szemlátómást szívesen leereszkedtek volna a Galamb helyett; szórványos érdeklődésük az utóbbi időben nyugtalanította Francis, és némi óvatos vállvonogatás után gyorsan eldöntötte, hogy az éles szikladarab csak zúzóást és horzsolást okozott.

A porfelhő, mely az omlásból szállt fel a magasba, lassan oszladozott a gyenge szellőben. Francis remélte, hogy valaki észreveszi az apátság őrtornyáiból, és odamegy megnézni, mi történt. A lába előtt szögletes nyílás tátongott a földben, ahol a halom egyik oldala bedőlt a lenti üregbe. Lépcső vezetett lefelé, de csak a legfelső fokokat hagyta szabadon az omlás, mely hat évszázadon át várt, félúton fennakadva, Francis testvér közreműködésére, mielőtt befejezte volna dübörgő útját a mélybe.

A lépcsőakna egyik falán egy félig eltemetett tábla még olvasható maradt. Összeszedve mindazt a keveset, amit a Tűzözön előtti angolból tudott, a novícius akadozva suttogetta a szavakat:

RADIOAKTIVITÁS-BIZTOS ÓVÓHELY

Maximális létszám: 15

Készletek: egy személy 180 napos, vagy több személy arányosan rövidebb ideig tartó ellátására. Belépéskor gondosan zárja be az első zsilipet, és ellenőrizze tömítettségét. Helyezze feszültség alá az illetéktelenek elleni védőpajzsokat, amelyek meggátolják, hogy szennyezett személyek hatoljanak be. Kapcsolja be a külső figyelmeztető fényeket...

A többit betemette az omlás, de Francisnek már az első szó elég volt. Életében még sohasem látott „Radioaktivitást”, és remélte, hogy nem is fog. Nem maradt fent hiteles leírás a szörnyetegről, de Francis hallotta a legendákat. Keresztet vetett, és elhátrált a lyuktól. A hagyomány úgy tartotta, hogy Boldog Leibowitz maga is találkozott egy Radioaktivitással, mely hosszú hónapokig a hatalmában tartotta, míg a Leibowitz megkeresztelésével együtt járó *exorcizmus* el nem űzte a gonoszt.

Francis testvér lelki szeme előtt a Radioaktivitás félig szalamandraként jelent meg, mert a hagyomány szerint ez a lény a Tűzözönben jött a világra, félig pedig a szüzeket álmukban megbecstelenítő kan ördöggént – hiszen az alvilágban szerte járkáló szörnyszülötteket még mindig „a Radioaktivitás gyermekeiként” emlegették. És hogy ez a démon csakugyan képes volt előidézni mindama csapásokat, amelyek Jóbot sújtották, följegyzett tény volt, ha hittétel nem is.

Kétségbeesetten nézte a táblát. Jelentése a napnál is világosabb volt: Francis testvér akarva-akaratlanul behatolt a lakóhelyére (csak azért könyörgött magában, hogy *egykori* lakóhelyére) nem is egy, hanem tizenöt ilyen rettenetes lénynek! Reszkető kézzel kotorászott a szenteltvízes fiola után.